

POSTUPAK UTVRĐIVANJA POREZA NA DOHODAK OSTVAREN OG TRANSAKCIJAMA U KRIPTOVALUTAMA

Stručni rad

Mario Dominik Burić, mag. iur.¹

U ovom radu, autor uvodno donosi uvid u pojam kriptovaluta i modus izvršavanja transakcija u kriptovalutama odnosno različite namjeravane svrhe i ciljeve mnogobrojnih kriptovaluta te s tim povezane načine njihovim raspolaganjem. U svrhu boljeg razumijevanja teme ovog rada, autor također donosi i kratki opći pregled poreza na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka. Nadalje, autor posebno objašnjava pojam rudarenja kriptovaluta te prikazuje porezni tretman dohotka ostvarenog rudarenjem kriptovaluta u kontekstu drugog dohotka, ali isto tako i u kontekstu rudarenja kriptovaluta kao samostalne djelatnosti. U svjetlu trgovanja kriptovalutama na burzama, autor pruža pregled pravnog uređenja evidencije imovine i transakcija u kriptovalutama sa posebnom pažnjom u odnosu postupak utvrđivanja poreza na dohodak. S obzirom na visoku dinamičnost tržišta kriptovaluta, autor ukazuje na novije pojavne oblike kriptovaluta i njihovog raspolaganja i ulaganja poput eng. „NTTova, stakinga, airdropova, hardforkova“ te njihovog poreznog tretmana u svjetlu teme ovog rada. Uz pregled pravnog uređenja postupka oporezivanja dohotka ostvarenog od kriptovaluta, predstavljena je i domaća praksa te su iznesene neka otvorena pitanja, sa određenim de lege ferenda prijedlozima.

Ključne riječi: *porez, kapital, dohodak, kriptovalute*

¹ Mario Dominik Burić, mag. iur., asistent na odjelu upravnih studija Veleučilišta u Šibeniku (assistant at the department of administrative studies at Šibenik University of Applied Sciences) mburic@vus.hr ORCID-ID: orcid.org/0009-0004-3526-9605

1. UVODNO O KRIPTOVALUTAMA

Prije samog pregleda i analize postupka utvrđivanja poreza na dohodak koji je ostvaren od kriptovaluta autor će izložiti i objasniti pojam i svrhu tj. namjene koje kriptovalute mogu imati. Razlikovanje i razumijevanje pojma i predviđenih namjena kriptovaluta je od izrazite važnosti iz razloga što o njima, a pogotovo o namjeni, ovisi i porezni tretman. O virtualnim valutama i kriptovalutama, kao jednoj vrsti virtualnih valuta, postoje mnoge definicije, stoga ćemo ovdje izložiti nekoliko najvažnijih. Prvotno je potrebno istaknuti da je pojam virtualnih tj. digitalnih valuta širi od pojma kriptovaluta koje obuhvaća te da su kriptovalute samo jedna vrsta virtualnih valuta, ali svakako najekspoziranija. S obzirom da je Republika Hrvatska članica Europske unije, od izrazite važnosti su tumačenja i pojmovna određenja koja nam pružaju tijela Europske unije, kao i europsko pravo. Europska središnja banka je još u svom izvješću iz 2012. pod nazivom „Scheme virtualnih valuta“ iznijela sljedeću definiciju virtualnih valuta: *„virtualna valuta je vrsta nereguliranog, digitalnog novca, koji izdaju i obično kontroliraju njegovi programeri, te ga koriste i prihvaćen je među članovima određene virtualne zajednice“*(ECB,2012:5). U nacionalno zakonodavstvo, kroz odredbe Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma (Narodne novine br. 108/17, 39/19, 151/22, u daljnjem tekstu: ZSPNFT) preuzeta je definicija virtualnih valuta koju je Europska unija postavila u Direktivi (EU) 2018/843, a koja virtualne valute određuje kao: *„digitalni prikaz vrijednosti koji nije izdala i za koji ne jamči središnja banka ni javno tijelo, koji nije nužno povezan sa zakonski uspostavljenom valutom te nema pravni status valute ili novca, ali ga fizičke ili pravne osobe prihvaćaju kao sredstvo razmjene i može se prenositi, pohranjivati te se njime može trgovati elektroničkim putem“*. Obzirom da pojam virtualnih valuta nije sinonim za pojam kriptovaluta, koji je znatno uži, potrebno je definirati opseg pojma kriptovaluta. U ovom pogledu zanimljivo je spomenuti Uredbu o tržištima kriptoomovine (MiCA) s obzirom da ona na razini cijele Europske unije uspostavlja jedinstveni i cjeloviti

regulatorni okvir za tržišta kriptovalute.² Ova uredba definira pojam kriptovalute kao: „*digitalni prikaz vrijednosti ili prava koje se može prenositi i pohranjivati elektronički, pomoću tehnologije distribuiranog zapisa ili slične tehnologije.*“³(Uredba (EU) 2023/1114, SL EU L 150/40) s time da određena kriptovaluta može biti kvalificirana kao financijski instrument prema odredbama Direktive 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća, pa je stoga obuhvaćena postojećim cjelokupnim skupom pravila Europske unije. Imajući u vidu sve navedeno, za potrebe ovog rada, autor pruža definiciju prema kojoj su kriptovalute „*vrsta virtualnih valuta koja se temelji na decentraliziranim sustavima bez jedinstvenog regulatornog tijela, a čije se vlasništvo dokazuje isključivo kriptografski*“. S obzirom na već ukazanu heterogenost kriptovaluta, u pravnoj doktrini pojavile su se još dvije zanimljive rasprave, prva se odnosi na pitanje radi li se o sredstvu zamjene ili sredstvu plaćanja, a druga se odnosi na pitanje radi li se o stvari ili pravu. U odnosu na pitanje radi li se o stvari ili pravu, za potrebe uvoda u temu ovog rada, dostatno je konstatirati da u Hrvatskom pravnom sustavu i pravnoj doktrini nema konačnog odgovora jer one nisu niti stvar niti pravo, pa ih stoga neki autori definiraju kao set informacija koje za imatelja mogu posjedovati imovinsku korist zbog povjerenja u tržište (Perkušić, 2020). U odnosu na pitanje jesu li virtualne valute, pa stoga i kriptovalute, sredstvo plaćanja ili objekt zamjene, odgovore nam pruža ZSPNFT. Tako člankom 4. stavkom 53. ZSPNFT definira slučaj razmjene virtualne imovine za drugu virtualnu imovinu kao slučaj sklapanja ugovora o kupnji ili prodaji virtualne imovine s trećim stranama u zamjenu za drugu virtualnu imovinu uz korištenje

² Uredba o tržištima kriptovalute (eng. Markets in Crypto-Assets regulation-MiCA) je stupila na snagu 29. lipnja 2023. s odgodom primjene odredbi o EMT i ART tokenima do 30. lipnja 2024. te s odgodom primjene odredbi o pružanju usluga vezanih uz kriptovalutu do 30. prosinca 2024.

³ Razlog za drugačiju terminologiju leži u činjenici da „kriptovalute“ mogu imati različite namjene, pa im tako npr. namjena može biti da budu sredstva plaćanja ili da budu tokeni vezani uz imovinu ili pak kao tzv. „stablecoin“ čija se vrijednost održava vezivanjem „kriptovalute“ uz drugu službenu fiat valutu i sl.

vlasničkog kapitala⁴, dok člankom 4. stavkom 52. ZSPNFT definira slučaj razmjene virtualne imovine za fiducijarnu valutu kao sklapanje ugovora o kupnji ili prodaji virtualne imovine s trećim stranama za fiducijarnu valutu koja je zakonsko sredstvo plaćanja uz korištenje vlasničkog kapitala.⁵

1.1. Načini stjecanja i raspolaganja kriptovalutama

Uvodno je istaknuto da je tržište kriptovaluta izrazito heterogeno, da postoji teoretski neograničeni broj kriptovaluta, da se one razlikuju po svojstvima kao i po namjeni koju imaju. Povezani sa različitim namjenama koje kriptovalute imaju, su i različiti načini njihova stjecanja odnosno različiti načini i svrha raspolaganja kriptovalutama. Prvi način na koji se mogu steći neke kriptovalute, npr. Bitcoin (BTC), je postupak rudarenja (*engl. mining*). U tom postupku stjecatelj u zamjenu za proces nadzora transakcija trećih strana, nakon dovršetka postupka autentifikacije, stječe automatizmom određenu količinu vrijednosnih jedinica. (Perkušić, 2020:323) Pojednostavljeno rečeno rudar korištenjem vlastitog računala, jednog ili više, izvršava niz zahtjevnih matematičkih izračuna, a koje je potrebno izvršiti kako bi sustav nadzora transakcija određene kriptovalute mogao raditi, a u zamjenu stječe tu kriptovalutu. Drugi način na koji se mogu steći kriptovalute je od strane drugih pravnih osoba, tzv. kripto mjenjačnica (*eng. crypto exchange*) ili drugih fizičkih osoba, bilo naplatno, a to

⁴ Prema mišljenju autora ovog rada zakonodavac u ovoj odredbi pomalo nezgrapno istovremeno koristi pojmove razmjene i kupnje. Naime tumačeći odredbu članka 4. stavka 53. u vezi sa stavkom 49., proizlazi zaključak da nas ZSPNFT upućuje da se radi o ugovoru o zamjeni, međutim istovremeno eksplicite navodi da se radi o sklapanju „...ugovora o kupnji ili prodaji...” dakle ugovora o kupoprodaji, što implicira da se plaća kupoprodajna cijena iz čega bi proizlazilo da je virtualna valuta sredstvo plaćanja, a ne predmet „razmjene”.

⁵ Prema mišljenju autora ovog rada u slučaju kada se virtualna valuta razmjenjuje za fiducijarnu valutu (*npr. na dan 18. ožujka 2024. 1 Bitcoin ima cijenu od 62.458,73 EUR*) radi se o kupnji, dok se u slučaju kada se virtualna valuta razmjenjuje za drugu virtualnu valutu (*npr. na dan 18. ožujka 2024. 1 Bitcoin se može razmjeniti za 18,97 Etheriuma*) radi se o zamjeni. Stoga bi *de lege ferenda* prijedlog bio da se u odredbi čl. 4. stavka 53. izraz „...jest sklapanje ugovora o kupnji ili prodaji...” zamjeni sa „...jest sklapanje ugovora o zamjeni.”, a na koji se ugovor ionako na odgovarajući način primjenjuju odredbe koje reguliraju ugovor o kupoprodaji.

može biti kupnja ili prodaja kriptovaluta službenim fiat valutama ili drugim kriptovalutama ili besplatno (npr. darovanjem). U kontekstu ovog rada, za nas je najinteresantniji upravo drugi slučaj i to slučaj trgovanja kriptovalutama (*eng. crypto trading*) radi stjecanja dobiti. Unutar trgovanja kriptovalutama postoje dva modusa, a to je trgovanje kriptovalutom za kriptovalutu i trgovanje kriptovalutom za službenu fiat valutu. Prvi modus je propisan člankom 4. stavkom 53. ZSPNFT u kojem jednu kriptovalutu npr. Solanu (SOL) razmjenjujemo za drugu kriptovalutu npr. Ethereum (ETH), dok je drugi modus kupnja ili prodaja kriptovalute npr. Dogecoin (DOGE) za službenu fiat valutu npr. Euro (EUR). Zbog velike volatilnosti vrijednosti kriptovaluta, a pogotovo brzog i enormnog skoka vrijednosti nekih kriptovaluta⁶, prema Forbesu tržište kriptovaluta je doseglo globalnu tržišnu kapitalizaciju od 2,49 bilijuna američkih dolara, što trgovanje kriptovalutama (*eng. crypto trading*) čini iznimno popularnom djelatnošću. Treći način na koji se mogu steći kriptovalute jest prihvaćanjem kriptovaluta kao sredstva plaćanja (Perkušić, 2020). U ovom slučaju radi se o naplati nekog dobra ili usluge, ali se ne plaća službenom fiat valutom, npr. Eurom, već se plaća određenom kriptovalutom npr. Bitocinom. Potrebno je reći da cijena dobra ili usluge mora biti iskazana u službenoj fiat valuti, u Republici Hrvatskoj to je Euro, a kao sredstvo plaćanja prodavatelj ili pružatelj usluga može prihvaćati jednu ili više kriptovaluta. Razumijevanje načina stjecanja odnosno raspolaganja kriptovalutama i njihove svrhe je od važnosti u kontekstu ovog rada, jer postupak utvrđivanja poreza na dohodak ima svoje specifičnosti za svaki od navedenih slučajeva.

⁶ Primjera radi, prema kripto mjenjačnici Kraken, 1 Bitcoin (BTC) je dana 1. siječnja 2024. vrijedio 38.240,21 EUR, a dana 1. ožujka 2024. 1 Bitcoin (BTC) je vrijedio 56.734,56 EUR.

2. OPĆENITO O POREZU NA DOHODAK OD KAPITALA PO OSNOVI KAPITALNIH DOBITAKA

Ovaj rad pobliže obrađuje specifičnosti postupka utvrđivanja poreza na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka koje fizičke osobe ostvare trgovanjem kriptovalutama. Prije iznošenja svih specifičnosti takvog postupka, pojedinačno ih analizirajući ovisno o načinu stjecanja i raspolaganja kriptovalutama, autor će iznijeti pojmovno određenje poreznog tretmana i zakonodavni okvir koji se primjenjuje. Potrebno je istaknuti da su uvodne napomene, kao i razrade poreznog tretmana i zakonodavnog okvira poreza na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka, sekundarne naravi, te se iznose u manjoj mjeri u kojoj je to neophodno radi razumijevanja primarnog predmeta ovog rada. Porez na dohodak porezni je oblik čiji je izvor, predmet oporezivanja i porezna osnovica (ukupni) dohodak fizičke osobe. (Mijatović, 2007:292) Jedno od obilježja takvog poreza, koje će se isticati u kontekstu ovog rada, je objektivno neto načelo prema kojem se porez utvrđuje temeljem neto dohotka koji se dobiva nakon što se dohodak umanji za troškove njegova ostvarenja odnosno za rashode. (Mijatović, 2007). U Hrvatskom pravnom sustavu porez na dohodak u prvom redu je reguliran Zakonom o porezu na dohodak (Narodne novine br. 115/2016, 106/2018, 121/2019, 32/2020, 138/2020, 151/2022, 114/2023, u daljnjem tekstu: ZPDoh). ZPDoh člankom 5. stavkom 2. propisuje da se dohotkom u smislu ZPDoha smatra dohodak od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinski prava, od kapitala i/ili drugi dohodak. Predmetnom ovog rada je upravo porez na dohodak od kapitala. Dohotkom od kapitala, ili dohotkom od investicija smatra se dohodak koji fizičke osobe ostvare pasivnim ulaganjem, odnosno dohodak nastao bez aktivnog sudjelovanja u stvaranju dohotka ili u upravljanju poslovnim poduhvatom. (Švaljek, 2005:30) Poglavlje III. ZPDoha regulira postupak utvrđivanja dohotka od kapitala, te člankom 64. stavkom 1. propisuje da se dohotkom od kapitala smatraju primici po osnovi kamata, izuzimanje imovine i korištenja usluga na

teret dobiti tekućeg razdoblja, udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijском kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu i kapitalni dobici. Kapitalni dobici su dobici od promjene cijene imovine od trenutka njezine kupovine do trenutka prodaje (Švaljek, 2005:40) Sukladno članku 67. stavku 2. ZPDoha primici u smislu kapitalnih dobitaka čine primici od otuđenja financijskih instrumenata i strukturiranih proizvoda. Posljedično na izloženi zakonodavni okvir postavlja se pitanje odnosi li se on i na primitke koji se ostvaraju od kriptovaluta?

3. POREZNI TRETMAN KAPITALNIH DOBITAKA OD TRANSAKCIJA U KRIPTOVALUTAMA

Tijekom rasta popularnosti i intenziteta korištenja i ulaganja u različite kriptovalute, u svijetu, a tako i kod nas počela su je pojavljivati zanimljiva pravna pitanja u odnosu na kriptovalute, a za koja pitanja niti jedan pravni sustav nije bio u potpunosti spreman. Jedan od najznačajnijih događaja u razvoju pravnog položaja kriptovaluta u Europskoj uniji je svakako donošenje presude Europskog suda pravde u predmetu br. C-264/14, Skatteverket protiv Davida Hedqvista. S obzirom na opseg ovog rada, istaknut ćemo samo da u ovoj presudi, u t. 49. Europski sud pravde navodi: *„Transakcije koje uključuju valute koje nisu tradicionalne, odnosno koje nisu novac koji se koristi kao zakonsko sredstvo plaćanja u jednoj ili više zemalja, pod uvjetom da učesnici u transakciji prihvaćaju tu valutu kao alternativno sredstvo plaćanja u odnosu na zakonska sredstva plaćanja, predstavljaju financijske transakcije.”*(CJEU C-264/14 od 22. listopada 2015.) Nastavno na stajalište Suda Europske unije prema kojem se transakcije kriptovalutom mogu smatrati financijskom transakcijom,⁷ Porezna uprava Republike Hrvatske u svom mišljenju od dana 19. ožujka 2018. navodi da

⁷ U ovom smislu značajno je mišljenje nezavisne odvjetnice Juliane Kokott prema kojem mišljenju bi trebala postojati bitna razlika između zamjene zakonitih sredstava plaćanja u druga zakonita sredstva plaćanja te zamjene zakonitih sredstava plaćanja u kriptovalute. U oba slučaja službeno sredstvo plaćanja i „ugovorno” sredstvo plaćanja imaju istu funkciju zato što su u prometu prihvaćena kao sredstva plaćanja, pa se stoga na njih primjenjuje načelo porezne neutralnosti koje zahtjeva da se iste transakcije oporezuju na jednak način.(Kokott:2015)

je dohodak ostvaren po osnovi trgovanja kriptovalutama dobitak po osnovi kupoprodaje te kriptovalute što je ekvivalent instrumentima tržišta novca, te da se stoga na takav dohodak plaća porez na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka.⁸

3.1. Rudarenje kriptovaluta

Slučaj stjecanja kriptovaluta rudarenjem (*eng. mining*), kad fizička osoba rudari, podliježe članku 39. ZPDoh, koji propisuje da je drugih dohodak razlika između svakog pojedinačnog primitka koji nije posebno naveden koje fizičkim osobama isplaćuju ili daju pravne i fizičke osobe (obveznici poreza na dobit i obveznici poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti) i drugi isplatalitelji i davatelji, umanjen za propisane izdatke. Dakle, prema ZPDohu, kriptovalute koje rudar dobije kao nagradu za rudarenje su drugi dohodak⁹, a navedeno stajalište potvrđuje i Porezna uprava Republike Hrvatske u svom mišljenju od dana 19. ožujka 2018. Slijedom navedenog pojavljuje se nekoliko pitanja: kada nastaje porezna obveza, kako dokazati stjecanje kriptovaluta i kako utvrditi poreznu osnovicu? U odnosu na trenutak nastanka porezne obveze isti je propisan člankom 11. Pravilnika o porezu na dohodak (Narodne novine br. 10/2017, 128/2017, 106/2018, 1/2019, 80/2019, 1/2020, 74/2020, 138/2020, 1/2021, 102/2022, 112/2022, 156/2022, 1/2023, 3/2023, 56/2023, 143/2023, u daljnjem tekstu: PPDoh), te ona nastaje u trenutku kada su kriptovalute zabilježene na rudarevom novčaniku (*eng. walletu*) jer tada rudar s njima može raspolagati. Kao dokaz

⁸ Britanska porezna i carinska uprava njezinog Veličanstva je zauzela stajalište da kriptovalute jedinstven identitet te da stoga nisu usporedive, pa tako u Ujedinjenom Kraljevstvu mogu biti predmetnom poreza na dobit, poreza na dohodak i poreza na kapitalnu dobit. U Sjedinjenim Američkim Državama na transakcije u kriptovalutama se trebaju primijeniti opća porezna načela o oporezivanju kapitalnih dobitaka te se porez plaća na neto vrijednost kapitalnih dobitaka (Čičin-Šain, 2017)

⁹ U Saveznoj Republici Njemačkoj dohodak od rudarenja kriptovaluta ne predstavlja oporezivu transakciju, međutim upitno je li rudarstvo privatno ili fundamentalno oporeziva komercijalna aktivnost (Šinković i Pribisalić, 2022)

trenutka stjecanja i stečenog iznosa rudar može koristiti izliste prometa po novčaniku. Rudar će također u „Evidenciji o stečenoj i otuđenoj financijskoj imovini“ naznačiti „Rudarenje“ kao opis transakcije, međutim tada se pojavljuje pitanje kako i na temelju čega izraziti vrijednost osnovice s obzirom da ona ne može biti izražena u nominalnom iznosu kriptovalute već mora biti izražena u službenoj fiat valuti. Člankom 11. stavkom 5. PPDoha propisano je da se nenovčani primici utvrđuju prema tržišnoj vrijednosti, a tržišna vrijednost se određuje prema cijeni koja bi se ostvarila pri prodaji u uobičajenom poslovnom prometu, uvažavajući sve okolnosti koje utječu na cijenu. Slijedom navedenog, rudar će izraziti vrijednost stečenih kriptovaluta prema cijeni kriptovalute na burzi na dan stjecanja. Porezna uprava ne navodi niti je igdje propisano koja burza je „relevantna“, ali u svom mišljenju iz 2018. godine navodi neke burze kao što su Binance, Coinbase, Kraken i sl.¹⁰ Nadalje u ovom pogledu je bitno istaknuti da se fizičke osobe rudarenjem mogu baviti povremeno, na primjer koristeći svoje osobno računalo za rudarenje kriptovaluta kada ga ne koriste ili se rudarenjem mogu baviti dugoročno sa ciljem kontinuirane zarade od kriptovaluta te na primjer ulaganjem u gradnju farmi servera za kripto rudarenje. U potonjem slučaju fizička osoba bi kripto rudarenje obavljala kao komercijalnu aktivnost te bi stoga da takva aktivnost odgovarala samostalnim djelatnostima sukladno članku 29. ZPDoha. Slijedom navedenog takvi rudari bi se sukladno članku 24. ZPDoha trebali upisati u registar poreznih obveznika poreza na dohodak i utvrđivati dohodak na temelju podataka iz poslovnih knjiga i evidencija. Te poslovne knjige i evidencije su knjige primitaka i izdataka, popis dugotrajne imovine te knjiga prometa i evidencija o tražbinama i obvezama, a oblik i sadržaj navedenih knjiga i evidencija je pobliže uređen PPDohom. Takvi kripto rudari koji komercijalno rudare kriptovalute plaćaju porez na dohodak od samostalne djelatnosti, a sukladno članku 30. ZPDoha dohodak od samostalnih djelatnosti je

¹⁰ Prema Statista, Inc. Binance je u najveća svjetska burza kriptovalutama u 2024. godini, sa 24 satnim volumenom trgovanja na 9. siječnja 2024. od 18,22 milijarde američkih dolara.

razlika između poslovnih primitaka i poslovnih izdataka nastalih u poreznom razdoblju. Takvim komercijalnim kripto rudarima glavni je cilj steći kriptovalute, a one se sukladno članku 31. stavku 1. ZPDoha smatraju primicima jer kriptovalute potpadaju pod zakonsku definiciju da su primici po osnovi samostalnih djelatnosti sva dobra (novac, stvari, materijalna prava, usluge i drugo) koja su poreznom obvezniku u okviru njegove samostalne djelatnosti pritekla u poreznom razdoblju. Za kripto rudare koji komercijalno rudare kriptovalute ovakav porezni tretman se može pokazati benefitim s obzirom na širi opseg priznatih izdataka po osnovi samostalnih djelatnosti. Sukladno članku 32. ZPDoha izdaci po osnovi samostalnih djelatnosti su svi odljevi poreznog obveznika tijekom poreznog razdoblja radi stjecanja, osiguranja i očuvanja poslovnih primitaka, te u poslovne izdatke poreznih obveznika koji obavljaju samostalne djelatnosti ulaze oni izdaci koji su izravno vezani uz obavljanje djelatnosti, osim ako nije propisano da se određeni izdaci porezno ne priznaju. Imajući u vidu da su kripto rudaru najveći izdaci informatička oprema te trošak električne energije¹¹, a koji troškovi mu se ne bi mogli priznati prilikom izračunavanja drugog dohotka sukladno članku 39. ZPDoha, jer se prilikom izračunavanja drugog dohotka pojedinačni primici umanjuju isključivo za izdatke propisane člankom 39. stavkom 4. i 5. ZPDoh, a pod koje propisane izdatke ne spadaju trošak nabave informatičke opreme, internetske veze i električne energije. Ovisno o tome kako će rudari postupati sa stečenim kriptovalutama, hoće li ih jednostavno imati bez raspolaganja duže vrijeme, ili će ih razmjenjivati za druge kriptovalute i dobra ili će ih prodati ovisi daljnji porezni

¹¹ U pogledu informatičke opreme potrebne za kripto rudarenje, jedna od najvažniji i najskupljih komponenti je grafička kartica, s obzirom da ona izvršava zadane izračune i operacije rudarenja. Trenutno na tržištu s obzirom na omjer cijene i performansi za rudarenje jedna od najpopularnijih kartica je Nvidia GeForce RTX 3060 TI, sa preporučenom maloprodajnom cijenom od 399,00 američkih dolara i potrošnjom od 200 W. Ukoliko uzmemo u obzir da kripto rudari redovno koriste na desetke ovakvih kartica, vidimo koliko je važno da su im ti izdaci porezno priznati.

tretman te u nekim slučajevima mogu nastati druge porezne obveze.¹² Jedna od situacija koja bi se mogla pokazati problematičnom kod utvrđivanja primitaka od rudarenja kriptovaluta je kada se rudare kriptovalute kao tokeni koji nisu prenosivi u trenutku rudarenja pa nemaju tržišnu vrijednost?¹³ Dakle, radi se o određenim kriptovalutama ili tokenima s kojima se ne može odmah trgovati niti ih se može prenositi ili ih se uopće ne može prenositi, pa je upitno kako utvrditi njihovu vrijednost odnosno bi li njihova vrijednost bila 0 jer nemaju tržišnu vrijednost kako je ona definirana člankom 11. stavkom 5. PPDoha. Slijedom navedenog i vrijednost ukupnih primitaka je 0, pa je stoga i porez na dohodak 0. Navedeno stajalište je posredno potvrdila i Porezna uprava Republike Hrvatske u svome mišljenju od 6. rujna 2021. odgovarajući na pitanje je li ispravno početnu vrijednost valuta stečenih „airdropom“¹⁴ i „hardforkom“¹⁵ utvrditi kao nulu budući da su u pitanju nove valute kod kojih nema točne tržišne vrijednosti? Porezna uprava Republike Hrvatske u svom mišljenju od 6. rujna 2021. navodi: *„Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka iz članka 64. stavka 1. Zakona sukladno članku 67. stavku 1. Zakona čini razlika između ugovorene prodajne cijene, odnosno primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje i nabavne vrijednosti. U situacijama kada nije moguće utvrditi nabavnu vrijednost odnosno kada isto nije moguće dokazati vjerodostojnom dokumentacijom može se smatrati da je nabavna vrijednost nula.“* Prema mišljenju autora ovog rada, navedeni *ratio* bi se

¹² U Sloveniji se porez na dohodak na kapitalne dobitke od otuđenja imovine ne plaća, pa se sukladno tome ne plaća ni porez na dohodak u slučaju otuđenja *bitcoina*. U slučaju da se do stjecanja *bitcoina* dolazi rudarenjem, tada se takav dohodak treba oporezivati kao drugi dohodak. (Čičin Šain, 2017:677)

¹³ Radi se o takozvanim ne prenosivim tokenima (eng. „NTTs“ non transferable tokens) kojim su određena digitalna sredstva suštinski vezana sa pojedincem pa se stoga zovu i tokenima vezanima za dušu (eng. „soul bound“ tokens). (Solana, 2023)

¹⁴ Prema burzi Coinbase „Crypto airdrop“ je aktivnost koju obično provode startupi sa proizvodom ili uslugom temeljenom na blockchainu kako bi pospješili pokretanje projekta virtualne valute. Cilj je proširiti svijest o projektu kriptovalute i potaknuti više ljudi da u njemu sudjeluju kada postane dostupan. Valuta se obično dodjeljuje besplatno vlasnicima određenih novčanika.

¹⁵ Prema burzi Coinbase „Hard fork“ se događa kada se programski kod toliko promijeni da nova verzija više nije unazad kompatibilna s ranijim blokovima. U ovom scenariju, blockchain se dijeli na dva dijela: izvorni blockchain i nova verzija koja slijedi novi skup pravila.

odnosio i na ne prenosive tokene tzv. „NTTove“ te je njihova vrijednost u poreznom smislu također nula.

3.2. Trgovanje kriptovalutama

U kontekstu ovog rada posebno zanimljiv je slučaj trgovanja kriptovalutama (*eng. crypto trading*) koje se pokazalo kao vrlo unosno i lako dostupno tržište, pa je stoga trgovanje kriptovalutama i u kontinuiranom rastu. Kao što smo prethodno napomenuli moguće su dvije situacije kod trgovanja kriptovalutama: razmjena kriptovalute za drugu kriptovalutu i kupnja odnosno prodaja kriptovalute za službenu fiat valutu. Članak 67. stavak 4. ZPDoha propisuje da se otuđenjem financijske imovine, među ostalim, ne smatra zamjena financijskih instrumenata drugim financijskim instrumentima pri čemu nema novčanog tijeka i pod uvjetom da je osiguran slijed stjecanja financijske imovine. Imajući u vidu već navedenu presudu Europskog suda pravde u predmetu br. C-264/14, Skatteverket protiv Davida Hedqvista i Mišljenje Porezne uprave Republike Hrvatske od 19. ožujka 2018. prema kojoj su kriptovalute financijski instrumenti očigledno je da se zamjena jedne kriptovalute sa drugom kriptovalutom ne smatra otuđenjem, pa se stoga na ovakvu transakciju ne primjenjuje članak 67. stavak 1. u vezi sa stavkom 2. i 3. odnosno ne plaća se porez na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka. Druga je situacija kada se kriptovalute kupuju službenom fiat valutom, odnosno kada investiramo u kriptovalute sa nadom da će njihova vrijednost rasti i kada prodajemo kriptovalute za službene fiat valute. U tom slučaju ostvarujemo dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka koji sukladno članku 67. ZPDoha čini razlika između ugovorene prodajne cijene, odnosno primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje i

nabavne vrijednosti¹⁶. Dakle, prilikom utvrđivanja poreza na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka prvo moramo moći dokazati nabavnu vrijednost naših kriptovaluta, u najvećem broju slučajeva radit će se o stjecanju rudarenjem kada ćemo morati priložiti izliste iz našeg kripto novačnika te potvrdu s burze o cijeni te kriptovalute na taj dan¹⁷, odnosno kod kupnje kriptovaluta na burzi službenim fiat valutama zaprimiti ćemo vjerodostojnu ispravu koja će nam poslužiti kao dokaz vremena stjecanja i vrijednosti od cijene koju smo platili.¹⁸ Navedene podatke ćemo unijeti u „Evidenciju o stečenoj i otuđenoj financijskoj imovini“ uz oblikovno ispunjavanje i predaju JOPPD obrasca. Drugi korak, je evidencija primitaka koje smo ostvarili od prodaje naših kriptovaluta. S obzirom da ćemo u najvećem broju slučajeva kriptovalute prodavati putem neke od burzi zaprimiti ćemo vjerodostojnu ispravu koja će sadržavati sve potrebne podatke. Prilikom izračuna dohotka nužno je obratiti pažnju, da se uračunavaju i pripadajući kapitalni gubici i troškovi upravljanja instrumentima, a u što bi u prvom redu ulazile naknade koje su nam naplaćene od strane burzi ili upravitelja kripto novčanica. Iako su zakonske odredbe u ovom pogledu poprilično neodređene i konfuzne, u prilog ovom stavu ide i mišljenje Porezne uprave od 19. ožujka 2018. u kojem se navedene zakonske odredbe dosta široko tumače, a pozivajući se i na članak 67. stavak 11. ZPDoha prema kojem se u kapitalne gubitke uračunavaju i svi pripadajući troškovi koji su naplaćeni na teret poreznog obveznika. Kapitalni gubici mogu se odbiti samo od dohotka od kapitalnih dobitaka što je ostvaren u istoj kalendarskoj godini, a najviše do visine porezne osnovice. Porezni obveznik poreza na dohodak od kapitala po osnovi

¹⁶ Austrija ne smatra virtualne valute niti novcem niti financijskom sredstvom, pa se u slučaju prodaje kriptovalute unutar roka od godinu dana, za razliku od roka od 2 godine u RH, od dana stjecanja, radi o spekulativnoj kupoprodaji koja je oporeziva poreznom na dohodak. (Čičin-Šain, 2017)

¹⁷ U ovom kontekstu zbog velike volatilnosti kriptovaluta, a prilikom stjecanja većih količina kriptovaluta, osim samog datuma stjecanja kriptovaluta, točnije vrijeme, sat i minuta stjecanja, može biti od velikog značaja jer cijena kriptovalute tijekom 24 sata može imati velike oscilacije.

¹⁸ Mogući su još neki načini stjecanja kriptovaluta, darovanjem odnosno donacijom, od prodaje vlastite imovine, primitkom naknada u kriptovalutama i sl. međutim zbog ograničenog opsega ovog rada, autor neće ulaziti u specifičnost svake navedene transakcije.

kapitalnih dobitaka dužan je podnijeti nadležnoj Poreznoj upravi obrazac JOPPD odnosno „Izvješće o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obavezna osiguranja“, a koji obrazac može podnijeti i elektronički putem sustava ePorezne. U posebnoj tablici „Evidenciji o stečenoj i otuđenoj financijskoj imovini“ porezni obveznik će, sukladno članku 70. stavku 5. ZPDoha, prema FIFO (eng. first in first out) odnosno metodi uzastopnih cijena unositi tražene podatke za svaku pojedinačnu transakciju (*postoji iznimka kod većeg broja manjih transakcija u jednom danu kada se može zbirno iskazivati*). Ova evidencija se vodi za svaku vrstu različite financijske imovine, dakle porezni obveznik će zasebno unositi tražene podatke za svaku kriptovalutu (npr. za Bitcoin, Ethereum, Solanu itd.) Problem koji nastaje kod kriptovaluta je što se prema FIFO metodi, koja je primjerenija za dionice, mora popratiti cijeli „put“ svake kriptovalute odnosno svakog tokena od njezine inicijalne nabave, kroz eventualne razmjene za druge kriptovalute, do konačne prodaje kriptovalute za cijenu u službenoj fiat valuti.¹⁹ S obzirom da se kriptovalutama trguje relativno često, sa velikim brojem pojedinačnih transakcija, izrada ove evidencije može biti izrazito teška. Još je bitno istaknuti da se sukladno članak 67. stavku 8. dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka ne oporezuje ako je financijska imovina otuđena nakon dvije godine od dana nabave²⁰, odnosno stjecanja te imovine, ali relevantne podatke ćemo i dalje unositi u „Evidenciju o stečenoj o otuđenoj financijskoj imovini“, s tim što ćemo ćemo pod „Porezni tretman“ izvijestiti pod oznakom neoporezivog primitka. Još jedan jako zanimljiv slučaj je ulaganje postojeće kriptoimovine za ciljem dobivanja pasivnog prinosa. Radi se o tzv. eng.

¹⁹ Primjena FIFO metode podrazumijeva da porezni obveznik unosi cijene i količine imovine na dan prvog stjecanja financijske imovine, te je zatim po vremenskom slijedu koristi sve do konačnog otuđenja odnosno iskorištavanja te imovine. (PRUH, 2021) Dakle, ukoliko smo dana 1.1.2024. stekli 1 BTC, pa smo 1 BTC dana 1.2.2024. razmijenili za ETH, da bi zatim taj ETH prodali za službenu fiat valutu dana 1.3.2024. prema FIFO metodi bit će nam relevantno za vrijednost i za vremenski period stanje na 1.1.2024. (BTC) u odnosu na konačnu prodaju dana 1.3.2024.

²⁰ Za razliku od Republike Hrvatske, u Saveznoj Republici Njemačkoj, prema Zakonu o porezu na dohodak (*ger. Einkommensteuergesetz*) prodaja kriptovaluta se ne oporezuje ako smo ih „držali“ dulje od 1 godine (Šinković i Pribisalić, 2022) što je po mišljenju autora ovog rada puno primjereniji rok za tržište kriptovaluta.

„stakingu“ kada posjednik određene kryptoimovine ostvaruje pasivni prihod, kamatu, samim „držanjem“ kriptovalute. U odnosu na porezni tretman *eng. „stakinga“* Porezna uprava Republike Hrvatske u svom mišljenju od dana 6. rujna 2021. navodi da se primici ostvareni po osnovi stjecanja novih virtualnih valuta temeljem tzv. spremanja/slaganja/zadržavanja postojećih kriptovaluta (pasivni prinos) nije obuhvaćen navedenim izvorima dohotka, isti se smatra primitkom od kojeg se utvrđuje drugi dohodak, osim kada se „*staking*“ obavlja kontinuirano i s namjerom stjecanja dohotka u dužem vremenskom razdoblju kada je porezni obveznik dužan registrirati samostalnu djelatnost.

3.3. Kriptovalute kao sredstvo plaćanja

U sveobuhvatnom razmatranju virtualnih valuta, bez obzira na njihovu heterogenost, prva i osnovna namjena virtualnih valuta je da se mogu koristiti kao sredstvo plaćanja. Često se ističu tri obilježja koja se moraju ispuniti da bi se neka virtualna valuta mogla koristiti kao sredstvo plaćanja, a to su: mogućnost pribavljanja virtualne valute kupnjom i zamjenom, mogućnost njezina prenošenja i izvan ograničene mrežne platforme, mogućnost iskupa te virtualne valute za zakonsko sredstvo plaćanja te ako sve navedene karakteristike mogu funkcionirati bez ograničenja prema svojim korisnicima (Halaburda i Sarvary, 2016 kako je navedeno u Perkušić, 2020). Imajući u vidu da mogućnost korištenja kriptovaluta kao sredstva plaćanja nije toliko rijetka, pogotovo na internetskim trgovinama, prilikom pretplate na određene usluge, ali i u nekim maloprodajnim trgovačkim lancima u Republici Hrvatskoj potrebno se kratko osvrnuti i na porezni tretman ovakvih transakcija, kada, s obzirom na opseg teme ovog rada, fizička osoba prima kupoprodajnu cijenu u kriptovaluti. U ovom kontekstu je potrebno naglasiti da se, sukladno članku 8. ZPDoha, dohotkom ne smatraju primici od otuđenja osobne imovine osim u slučajevima dohotka po osnovi otuđenja posebnih vrsta imovine, a u vezi s člankom 92. PPDoha. Fizička osoba

može otuđiti odnosno prodati svoju imovinu te primiti kupoprodajnu cijenu u kriptovaluti, te će joj taj primitak biti neoporeziv po osnovi poreza na dohodak. Ipak pravnu osnovu *tj. lat. „titlus“* takve transakcije, npr. ugovor o kupoprodaji bi svakako trebali čuvati, s obzirom da on kasnije može biti potreban kao dokaz trenutka i vrijednosti stjecanja kriptovaluta, ako bi ih na primjer otuđili na burzi za službenu fiat valutu. Još jedan slučaj korištenja kriptovaluta kao sredstva plaćanja je kod isplate plaće radniku u kriptovaluti. Načini isplate primitaka fizičkim osobama uređeni su odredbama ZPDoha i PPDoha. Članak 86. ZPDoha propisuje da tijela državne uprave, pravosudna tijela, tijela i službe jedinica lokalne i regionalne samouprave, zavodi, neprofitne organizacije, poduzetnici-pravne i fizičke osobe, obavljaju isplate primitaka koji se smatraju dohotkom obveznicima poreza na dohodak te isplate primitaka koji se ne smatraju dohotkom, odnosno na koje se ne plaća porez na dohodak fizičkim osobama na njihov račun sukladno propisu kojim se uređuje platni promet kod banke, a iznimno u gotovom novcu. Nastavno na ovu odredbu ZPDoh, članak 92. PPDoha propisuje da se isplate primitaka fizičkim osobama vrši na njihov račun, osim u slučajevima propisanim člankom 92. stavkom 2. PPDoha kada se isplate mogu izvršiti i u gotovom novcu, a među tim iznimkama su i npr. nagrade za radne rezultate, dodatna plaća, dodatak uz mjesečnu plaću (do iznosa na kojeg se ne plaća porez na dohodak), primici radnika poput novčane paušalne naknade za podmirivanje troškova prehrane, troškove smještaja radnika i naknade za troškove redovne skrbi djece radnika. Treba imati u vidu da kriptovalute nisu gotovi novac, nisi su izjednačene s njime, a što je potvrđeno i u mišljenju Hrvatske Narodne Banke od 9. veljače 2018. godine, u kojem HNB izričito navodi da virtualne valute ne ispunjavanju osnovne funkcije novca te da virtualne valute nisu zakonsko sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj, niti su strana valuta (deviza) odnosno strano sredstvo plaćanja. Slijedom svega navedenog, dolazimo do zaključka da u Republici Hrvatskoj poslodavci ne mogu radnicima isplatiti plaću niti druge primitke i naknade u kriptovalutama, iako ima i

mišljenja ukoliko poslodavac u Republici Hrvatskoj plaća radniku kompenzaciju u kriptovalutama utoliko on mora utvrditi tržišnu vrijednost kriptovalute na dan plaćanja i utvrditi taj iznos kao bruto i platiti doprinose i poreze na način utvrđen za oporezivanje dohotka (Šinković i Pribisalić, 2022:1129).²¹

4. ZAKLJUČAK

Autor u ovom radu pruža zainteresiranoj javnosti, kripto entuzijastima te pravnim i ekonomskim praktičarima pregled pojma i različitih vrsta virtualnih valuta, i kriptovaluta kao podvrste virtualnih valuta, načine njihovog stjecanja i raspolaganja sa ciljem boljeg razumijevanja poreznog tretmana kriptovaluta. Nakon provedene analize dostupne doktrine, regulative i prakse, vidimo potrebu za kontinuiranim znanstvenim, ali i praktičnim radom na boljoj regulaciji poreznog tretmana kriptovaluta. Tržište kriptovaluta je izrazito dinamično i heterogeno, te se kontinuirano pojavljuju novi modeli, kao i različite modifikacije kriptovaluta i transakcija, kako bi se odgovorilo na raznovrsne financijske interese. Takvu dinamičnost i kreativnost poslovnog svijeta i ulagača u kriptovalute mora kontinuirano pratiti doktrina, ali i nadležna javna tijela kroz svoju praksu, mišljenja i objašnjenja, uz sveobuhvatnu i kontinuiranu komparaciju sa rješenjima drugih država, pogotovo članicama Europske unije. Nakon provedenog istraživanja, autor zaključno može istaknuti nekoliko problema koje je dijagnosticirao:

-slaba usklađenost: mnogi imatelji kriptoimovine koji ne obavljaju samostalnu djelatnost možda nisu svjesni poreznih obveza ili ne razumiju različite porezne obveze i trenutke kada one nastaju niti kako pravilno prijaviti nastanak porezne obveze

²¹ U odnosu na ostala plaćanja kod pravnih osoba, Porezna uprava u svom mišljenju od dana 3. travnja 2017. navodi da nije izrijekom propisana odredba koja bi ograničavala plaćanje bitcoinom, ali da se pri plaćanju drugim pravnim osobama u bitcoinama porezni obveznik mora voditi pažnjom dobrog gospodarstvenika.

-kapitalni dobici: na trgovanje kriptovalutama primjenjuju se odredbe poreza na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka, međutim zbog velike volatilnosti kriptovaluta i čestih transakcija pojavljuju se poteškoće u određivanju točnih poreznih obveza

-praćenje inovativnosti: na tržištima kriptovaluta kontinuirano se pojavljuju novi oblici kriptovaluta i načina njihova stjecanja (*npr. NTTovi, AMRovi, NFTovi, EMTovi...*) što može poreznim tijelima otežati praćenje i ujednačenu primjenu poreznih pravila

-međunarodna suradnja i standardizacija: tržište kriptovaluta je globalno, a porezni sustavi su nacionalni, suradnja između država, a pogotovo standardizacija knjigovodstvenih metoda i izvještaja je izazovna

LITERATURA:

1. Čičin-Šain, N. (2017). 'Oporezivanje bitcoina', Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 67(3-4), str. 655-693. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/186941> [pristup: 21.03.2024.]
2. Europska središnja banka (2012), Sheme virtualnih valuta, URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf> [pristup: 15.03.2024.]
3. Halaburda, H. ; Savary, M. 2016 Beyond Bitcoin, The economics of digital currencies, New York, Palgrave Macmillan
4. Hrvatska Narodna Banka (2018) Što su virtualne valute? URL: <https://www.hnb.hr/-/sto-su-virtualne-valute-> [pristup: 5.4.2024.]
5. Mijatović, N. (2007). 'Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka', Revija za socijalnu politiku, 14(3-4), str. 289-311.
6. Mišljenje nezavisne odvjetnice Juliane Kokott od 16. srpnja 2015., C-264/14, Skatteverket v David Hedqvist, EU:C:2015:498
7. PERKUŠIĆ, M. (2020), Pravo elektroničkog plaćanja, Zagreb, Školska knjiga
8. Porezna uprava Republike Hrvatske, KLASA: 410-01/17-01/472 od dana 03. travnja 2017. dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=19514 [pristup: 5.04.2024.]
9. Porezna uprava Republike Hrvatske, KLASA: 410-01/17-08/29 od dana 19. ožujka 2018., dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=19590 [pristup: 19.03.2024.]
10. Porezna uprava Republike Hrvatske, KLASA: 410-01/21-01/1606 od dana 6. rujna 2021.
11. Presuda od 22. listopada 2015., C-264/14, Skatteverket v David Hedqvist, EU:C:2015:718
12. Šinković, Z. ; Pribisalić, L., "Taxation of Cryptocurrencies with Income Tax and Corporate Income Tax," 2022 45th Jubilee International Convention on Information, Communication and Electronic Technology (MIPRO), Opatija, Croatia, 2022, str. 1126-1131, dostupno na: <https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=9803705&isnumber=9803050> [pristup: 18.03.2018.]
13. Švaljek, S. (2005). 'Oporezivanje dohodaka od kapitala: Europska unija i zemlje u tranziciji', Privredna kretanja i ekonomska politika, 15(104), str. 28-51. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/18401> [pristup: 21.03.2024.]

Propisi:

1. Direktiva (EU) 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU (SL EU L 173/439, 12. lipnja 2016.)
2. Direktiva (EU) 2018/843 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive (EU) 2015/849 o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma i o izmjeni direktiva 2009/138/EZ i 2013/36/EU (SL EU L 156/32, 19. lipnja 2018.)

3. Pravilnik o porezu na dohodak, Narodne novine br. 10/2017, 128/2017, 106/2018, 1/2019, 80/2019, 1/2020, 74/2020, 138/2020, 1/2021, 102/2022, 112/2022, 156/2022, 1/2023, 3/2023, 56/2023 i 143/2023
4. Uredba (EU) br. 2023/1114 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o tržištima kriptovaluta i izmjeni uredaba (EU) br. 1093/2010 i (EU) br. 1095/2010 te direktiva 2013/36/EU i (EU) 2019/1973 (SL EU L 150/40, 9. lipnja 2023.)
5. Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine br. 115/2016, 106/2018, 121/2019, 32/2020, 138/2020, 151/2022 i 114/2023
6. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma, Narodne novine br. 108/17, 39/19 i 151/22

Ostali izvori:

1. Coinbase, What is a fork? URL: <https://www.coinbase.com/learn/crypto-basics/what-is-a-fork> [pristup: 5.4.2024.]
2. Coinbase, What is crypto airdrop?, URL: <https://www.coinbase.com/learn/crypto-basics/what-is-a-crypto-airdrop> [pristup 5.4.2024.]
3. Forbes Media LLC. (2024) Cryptocurrency Prices Today By Market Cap, URL: <https://www.forbes.com/digital-assets/crypto-prices/> [pristup: 20.03.2024.]
4. Payward, Inc. (2024), Kraken exchange, Crypto Prices/Bitcoin, URL: <https://www.kraken.com/prices/bitcoin> [pristup: 20.03.2024.]
5. Statista Inc. (2024) Largest cryptocurrency exchanges based on 24h trade volume in the world on January 9, 2024 URL: <https://www.statista.com/statistics/864738/leading-cryptocurrency-exchanges-traders/> [pristup 3.4.2024.]
6. Solana Foundation, How to use the Non-transferable extension, URL: <https://solana.com/developers/guides/token-extensions/non-transferable> [pristup: 4.4.2024.]

*Summary***PROCEDURE FOR DETERMINING INCOME TAX ON
CRYPTOCURRENCY TRANSACTIONS***Professional paper*

In this paper, the author provides an introductory insight into the concept of cryptocurrency and the mode of execution of transactions in cryptocurrencies, i.e. the different intended purposes and goals of numerous cryptocurrencies and related methods asset management. In order to better understand subject of this paper, the author also provides a brief general overview of capital income tax based on capital gains. Furthermore, the author specifically explains the concept of cryptocurrency mining and shows the tax treatment of income generated by cryptocurrency mining in the context of other income, but also in the context of cryptocurrency mining as basic occupation. In light of cryptocurrency trading on stock exchanges, the author provides an overview of the legal regulation of financial records and transactions in cryptocurrencies with special attention to the procedure for determining income tax. Considering the high dynamism of the cryptocurrency market, the author points to ever emerging forms of cryptocurrency and their disposal and investment such as "NTTs, staking, airdrops, hard forks" and their tax treatment in the light of the topic of this paper. Along with an overview of the legal regulation of the procedure for taxation of income generated from cryptocurrencies, the domestic practice was also presented and some open questions were presented, with certain de lege referenda proposals

Keywords: *tax, capital, income, cryptocurrencies*